

Сучасний стан розвитку туристичної галузі Житомирщини

Досліджено та проаналізовано функціонування туристичної галузі на території Житомирщини. Подано основний аналіз сучасного стану розвитку туризму області. Розглянуто діяльність основних суб'єктів туристичного ринку, а саме: юридичних осіб (туроператори й турагентства) і фізичних осіб – підприємців (турагентів і суб'єктів, що здійснюють екскурсійну діяльність). Показано, що кількість туристів, які користувалися послугами туроператорів та турагентів, за видами туризму постійно зростає. Відповідно змінилася чисельність засобів розміщення, цьому є підтвердження в зростанні кількості осіб, які проживали в колективних засобах розміщення. Вважається, що туризм в області з кожним роком набирає обертів і вимагає безперечно державної підтримки в розвитку та фінансовій допомозі. Визначено, що географічне положення та природні фактори виступають конкурентними перевагами для області й це дає постійний ріст сукупним грошовим надходженням від туристичної діяльності (туристичний збір збільшується з кожним роком, що є досить позитивним для економіки області). Також поряд із таким розвитком виникає низка проблем, яким слід приділяти велику увагу щодо їх вирішення, це стосується поглибленому соціальному розшаруванню місцевого населення й активній поляризації інтересів різних його груп; збільшенню випадків антигромадської поведінки, поширенню таких явищ, як алкоголізм, наркоманія, проституція та хуліганство; ослабленню сімейних відносин, збільшенню кількості розлучень; комерціалізація культури; втрата самотності та зростання частки малокваліфікованої праці. Встановлено, що одним із найважливіших завдань, що стоїть перед органами регулювання туризму в регіоні є мінімізація негативного впливу туризму на життя території та її населення. Запропоновано заходи з мінімізації негативного впливу туризму на життя територій.

Ключові слова: туристичні послуги, туризм, туристична галузь, туроператори, турагенти, Житомирщина.

Вступ. На сучасному етапі розвитку туристська галузь поступово набирає обертів і починає займати достатньо важливі позиції як на ринку праці, так і в економіці країни загалом. Ще одним із підтверджень стійкого розвитку є затверджена державна Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», де одним із найважливіших пріоритетів є розвиток туризму. Розвиток туристської галузі удосконалює інфраструктуру всієї економіки, особливо таких сфер, як транспорт, харчування, розміщення, будівництво, зв'язок, виробництво товарів народного споживання, сприяє підвищенню рівня освіти, вдосконаленню системи медичного обслуговування населення, тому безпосередньо впливає на економічне та культурне життя як населення, так і держави. Тема дослідження є актуальною й потребує подальшого вивчення.

Постановка проблеми. Туристська галузь є невід'ємним складником усієї економічної системи нашої держави. Її становлення та розвиток багато залежить від суміжних галузей економіки, державної системи управління, нормативно-правової бази, інформаційного оснащення та багатьох факторів. Але для того, щоб туристська галузь постійно мала позитивну тенденцію свого розвитку, необхідно застосовувати своєчасний аналіз та контроль її діяльності, тобто мати інформацію щодо сучасного стану розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань стосовно розвитку туристської галузі присвячено багато праць таких науковців, як О. Л. Кардаш [4], О. О. Любіцева [5], В. В. Чекалюк [7], Ю. В. Алексеева [1], М. П. Мальська, Д. М. Стеченко, Н. І. Кабушкін, В. А. Квартальнов. Проте вивченню деяких питань цієї важливої та складної проблеми не приділено достатньої уваги, особливо в регіональному аспекті, тому це вимагає подальшого дослідження.

Метою цієї статті є дослідження сучасного стану функціонування туристської галузі на Житомирщині, виявлення її особливостей та перспектив подальшого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Туризм виступає однією з найбільш високоприбуткових і найбільш динамічних галузей світового господарства, при цьому виконує більшість основних функцій соціально-економічної сфери. Туризм вже давно розглядається як один із найбільш інтенсивно розвинутих секторів світового господарства, адже на його частку припадає близько 10 % світового валового національного продукту, світових інвестицій, всіх робочих місць і

світових споживчих витрат. Туризм це іміджетворний і високоприбутковий сектор економіки та чинник підвищення міжнародного авторитету України [7]. О. О. Любіцева вважає, що туризм «безперервна, динамічна, поліфункціональна з тенденцією постійного урізноманітнення функцій, етапного відповідно до змін соціально-економічного розвитку та поступу НТП, полілінійного процесу з чітко визначеними хронологічним і хорологічним векторами розвитку» [5].

Сучасний стан розвитку області характеризується потужним ресурсним потенціалом, який є основою для становлення та розвитку туризму, розпочинаючи від природних об'єктів, аналогів яким немає в Україні та світі (Геологічний заказник «Камінне село», більш як 500-літні дуби «Урочища «Тригір'я», унікальні сосни «Урочища «Модрина», реліктова Азалія Понтійська «Поліського природного заповідника»), закінчуючи сучасними промисловими підприємствами, які радо приймають відвідувачів та демонструють свої виробництва (ПАТ Житомирський маслозавод – компанія «Рудь», ТОВ «Органік Мілк», ПрАТ «Мар'янівський склозавод» та ін.).

Однією із найвідоміших місць області є туристичний магніт регіону – Музей космонавтики ім. С. П. Корольова, Замок Радомисль, Древлянський парк у м. Коростень. Житомирщина в інформаційному просторі позиціонується як батьківщина Лесі Українки, І. Огієнка, С. П. Корольова та С. Ріхтера. В області у 2018 р. було зареєстровано 47 суб'єктів туристичної діяльності, з них два мають ліцензію туроператора, 42 здійснюють діяльність як туристичні агенції та 3 суб'єкти, що здійснюють виключно екскурсійну діяльність (табл. 1). Кількість реалізованих путівок (юридичними особами) у 2018 р. туроператорами склала 383 одиниці (2707 туродні) на суму 654,8 тис. грн, а турагентами 1922 одиниці (15211 туродні) на суму 29 935,4 тис. гривень. Основна мета подорожі – дозвілля, відпочинок. Із 2596 осіб, що офіційно були обслуговані туроператорами, 411 або 16 % – це діти.

Таблиця 1

Суб'єкти туристичної діяльності у Житомирській області в 2012–2018 рр.

Показник	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Юридичні особи:							
Кількість суб'єктів туристської діяльності, <i>одиниць</i>	22	22	16	20	16	14	16
- туроператори	7	6	4	3	3	2	3
- турагенти	14	14	11	15	12	10	11
- суб'єкти, що здійснюють екскурсійну діяльність	1	2	1	2	1	2	2
Фізичні особи-підприємці:							
Кількість суб'єктів туристської діяльності, <i>одиниць</i>	44	36	28	27	40	33	47
- турагенти	43	32	27	27	39	32	44
- суб'єкти, що здійснюють екскурсійну діяльність	1	4	1	–	1	1	3

Будучи складним соціально-економічним комплексом, туризм, як ніяка інша галузь економіки, відчуває всі особливості сучасного етапу розвитку економіки та вимоги, що висуваються суспільством. Більше того, розвиток туризму в країні багато в чому визначає перспективи розвитку всієї національної економіки. При цьому різні форми туризму впливають на економіку та суспільство по-різному. Внутрішній і виїзний туризм розвиває соціокультурний потенціал громадян країни, стимулюючи розвиток національної економіки, а в'їзний туризм, відповідно, розвиває економічний потенціал країни. Достатньо важливим параметром під час дослідження туристичних потоків є визначення кількості туристів, обслуговуваних туроператорами та турагентами, за видами туризму, динаміку яких відображено на рис. 1. За результатами аналізу за 2005–2018 рр. при збільшенні загального обсягу туристичного потоку визначено зниження чисельності внутрішніх туристів (на 60,1 %), тобто з 8422 осіб у 2005 р. до 3359 осіб у 2018 р. Зросла чисельність туристів, які виїжджали за кордон із 1280 до 14 597 осіб, або майже в 11 разів. Це, відповідно, позитивно впливає на надходження від туризму в країні та дає змогу покращувати діяльність у сфері управління суб'єктами туристичної діяльності та зміцнювати пріоритети у розвитку туристичної галузі. Аналіз

розподілу туристів за метою поїздки показав, що у 2018 р. зросла чисельність туристів відносно 2017 р., які здійснювали свій відпочинок та дозвілля майже вдвічі, з 9449 до 17 856 осіб. Серед них кількість туристів, які виїжджали за кордон, збільшилось майже у 2,1 раза, а внутрішніх туристів – лише на 22 %.

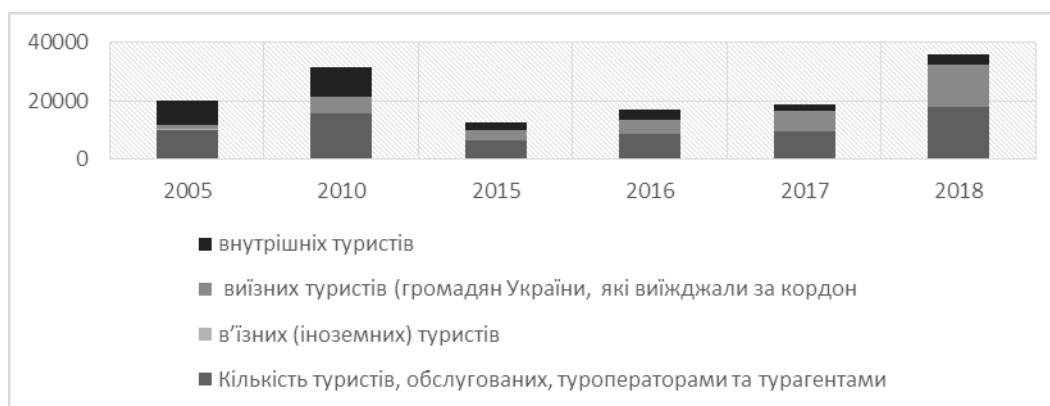

Рис. 1. Кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагентами, за видами туризму [6]

Кількість реалізованих путівок (фізичними особами) у 2018 р. турагентами склала 4397 одиниці (48 256 туродні) на суму 61 650,3 тис. гривень. Основна мета подорожі – дозвілля. Із 6920 осіб, 1197 були діти (18 %).

Аналіз даних туристичних потоків свідчить про їх позитивну тенденцію до зростання у 2015–2017 рр., після суттєвого скорочення у 2014 р. (рис. 2).

Рис. 2. Кількість туристів, що скористалися послугами туроператорів та турагентів Житомирської області, у 2013–2018 рр., осіб [6]

Співвідношення громадян України, які виїжджали за кордон та внутрішніх туристів у 2017 р. становило 73 % до 27 %, відповідно (7 : 3). Приблизне співвідношення на 7 туристів, які виїжджають за кордон, – це три, які обирають внутрішні дестинації, зберігається протягом останніх п'яти років. Проте до 2010 р. кількість внутрішніх туристів суттєво переважала тих, хто обирав закордонні подорожі.

Розвиток туризму здійснює стимулюючу дію на такі сектори економіки, як транспорт, зв'язок, торгівля, будівництво, сільське господарство, виробництво товарів народного споживання й складає одне з найбільш перспективних напрямів структурної перебудови економіки.

Наявність туристів передбачає їх пересування територією області. Одним із засобів є використання наявної транспортної інфраструктури регіону, а саме, регулярних залізничних та автобусних рейсів. Кількість перевезених пасажирів регулярними залізничними рейсами у 2017 р. становила 2889 тис. осіб, автомобільним транспортом у 2017 р. скористалося 61 356 тис. осіб. Із 2008 р. спостерігається поступове скорочення використання автомобільного транспорту. Дані обсягів туристичних потоків та пасажирообороту є неспівставними й є підтвердженням того, що організовані групи туристів (які аналізуються у цьому дослідженні) забезпечені транспортними послугами туроператорами.

В області діє 80 закладів розміщення, які мають 4043 одиниці місць проживання. У 2017 р. кількість осіб, що перебувала у колективних засобах розміщення, становила 85 650 осіб (рис. 3). Спостерігається позитивна тенденція до зростання кількості проживаючих у готелях протягом 2011–2017 рр. В області функціонує чотири санаторії, три санаторії-профілакторії та шість баз відпочинку, які готові надати близько 1800 місць проживання. У 2017 р. в області працювало 315 дитячих закладів оздоровлення, які мають 2611 місць проживання, а влітку в них відпочили 24 601 дитина.

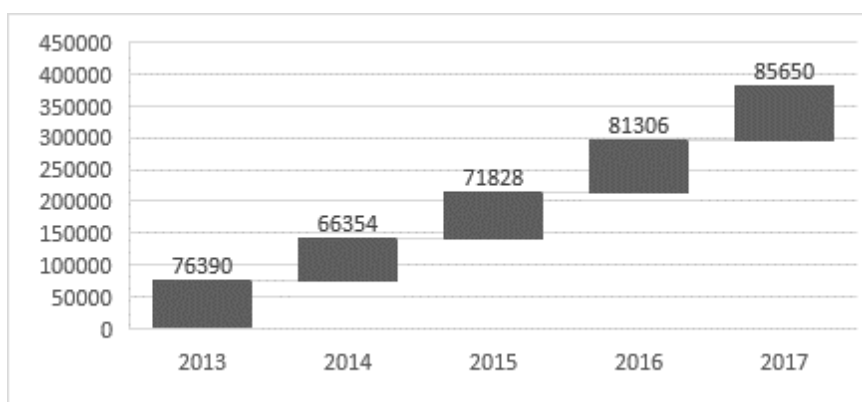

Рис. 3. Кількість осіб, що перебували у колективних засобах розміщення Житомирської області у 2013–2017 роках, осіб [6]

Туризм вважається індустрією XXI ст. І це не дивно, адже вже сьогодні туристичне господарство генерує 11 % валового продукту у світі, а туристична індустрія – 4,2 % і належить, таким чином, до найпотужніших галузей світового господарства [7].

Він являється стимулом економічного розвитку не тільки безпосередньо туристичної галузі, а й інших галузей економіки. Його зростання позитивно впливає на рівень зайнятості певної території, на споживчий попит та рівень валютних надходжень. Тому роль туризму для розвитку національної економіки важко переоцінити, вона є дуже потужною. Туристична галузь має об'єктивні передумови свого розвитку, що склалися на підставі історичних, географічних, культурних та економічних чинників [5]. Одним із напрямів вивчення туристичної галузі є визначення її впливу на економіку регіону (рис. 4). Для отримання відповідної інформації узагальнено дані щодо динаміки надходження туристичного збору до місцевих бюджетів.

В структурі сукупних надходжень туристичного збору у 2017 р. 60 % надійшло до зведеного бюджету м. Житомира, 9 % – до зведеного бюджету м. Бердичева, 6,4 % – до зведеного бюджету Житомирського району, 5,8 % – до зведеного бюджету м. Новоград-Волинський. Туристичний збір є лише одним і не найголовнішим показником, що характеризує внесок туризму в економіку області. Кожен турист під час відпочинку користується послугами харчування, проживання та транспортування та іншими, тому додаткові доходи мають заклади ресторанного господарства, заклади проживання, транспортні компанії та інші, а, відповідно, зростають податкові надходження як до місцевого, так і до державного бюджету. Вважається, що туризм є основним джерелом надходжень для більш ніж 40 країн світу, а для 70 – однією з трьох його основних статей [1].

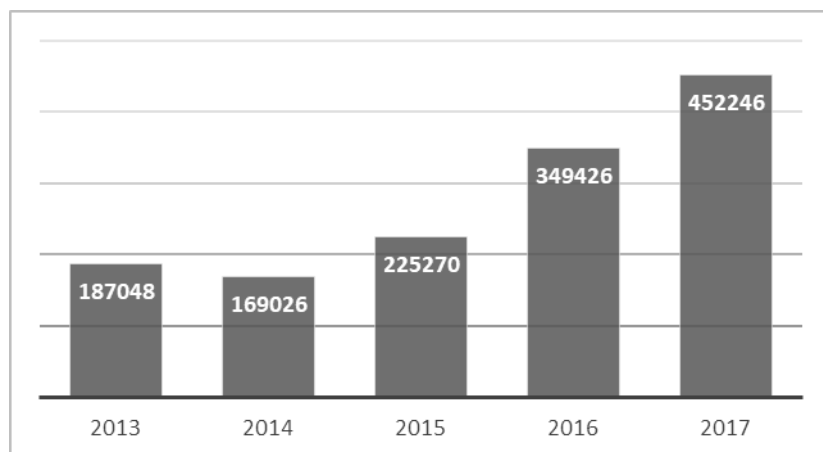

Рис. 4. Сукупні надходження від туристичного збору в Житомирській області у 2013–2017 рр., грн [6]

Музеї. На 01.01.2019 р. діючу мережу музеїв області склали 34 установи комунальної та приватної форм власності, з них: один підпорядкований Міністерству фінансів України: ДУ «Музей коштовного та декоративного каміння» в смт Хорошів; 4 обласного підпорядкування: «Житомирський обласний краєзнавчий музей»; «Житомирський обласний літературний музей»; Музей космонавтики ім. С. П. Корольова; Кмитівський музей образотворчого мистецтва ім. Й. Д. Буханчука; 3 муніципальні: Музей історії в м. Бердичеві; Музей родини Косачів у м. Новограді-Волинському; Історико-краєзнавчий музей у м. Новограді-Волинському; два приватних: Музей українських домашніх ікон та старожитностей у «Замку Радомисль» Ольги Богомолець; Народний музей «Ремісничий двір» у м. Житомирі; 24 музеї, що перебувають у віданні підприємств, установ та організацій, в яких зберігаються музейні колекції та музейні предмети, що є державною власністю й належать до державної частини Музейного фонду України.

У багатьох країнах світу саме за рахунок туризму створюються нові робочі місця, підтримується високий рівень життя населення, формуються передумови для поліпшення платіжного балансу країни. Необхідність розвитку сфери туризму сприяє підвищенню рівня освіти, вдосконаленню системи медичного обслуговування населення, впровадження нових засобів поширення інформації тощо. Однак туризм, як галузь, що постійно розвивається в Житомирській області демонструє процвітання і динамічний розвиток, тому що він міцно став нормою споживання вельми широкого прошарку населення в більшості країн світу.

З метою виділення найбільш перспективних видів туризму та територій придатних для їх розвитку проведено умовне туристичне районування території. Туристичне районування – поділ території на певні одиниці, що відрізняються спеціалізацією рекреаційного обслуговування, структурою рекреаційних ресурсів і напрямками їх освоєння та охорони. Таксонами туристичного районування є регіон, район, зона. Це території, що мають специфічні особливості для туристичного розвитку, спільність в історичному, географічному, ресурсному плані, певні традиції в організації відпочинку та туризму.

Територія області ввійшла до складу Поліського туристичного регіону, центром якого виступає м. Рівне. Територія області представляє єдиний Житомирський туристичний район, центром якого є місто Житомир. Область розташована у двох природно-кліматичних зонах, північна її частина – у зоні Полісся, південна – у межах Лісостепу, що дозволяє Житомирський туристичний район поділити на два туристичні підрайони: Південний із центром у м. Житомир та Північний із центром у м. Коростень.

Південний туристичний підрайон розміщений у південній частині області й займає близько 55 % території області. До його складу входить п'ять туристичних зон: Житомирська, Бердичівська, Новоград-Волинська, Радомисльська та Любарська. Північний туристичний підрайон включає Овруцьку туристичну зону (Романівський, Овруцький та Народицький райони), Олевську туристичну зону (Олевський район), Коростенську турзону (Коростенський, Лугинський райони).

Значний та різноманітний природно-рекреаційний потенціал Південного туристичного підрайону представлений сосновими борами та дібровами, річками Тетерів, Гнилоп'ять, Гуйва, Случ, Уж, Норинь, об'єктами природно-заповідного фонду, мінеральними радоновими водами. На його території знаходяться унікальні пам'ятки архітектури та містобудування, історії та монументального мистецтва, археології, садово-паркового мистецтва.

Загалом вплив туризму на життя області може характеризуватися такими позитивними ефектами, як створення нових робочих місць, як наслідок підвищення зайнятості населення певної території; підвищення доходів місцевого населення; прискорений розвиток інфраструктури регіону; охорона та реконструкція пам'ятників культури; розширення кругозору й як наслідок підвищення культурного рівня мешканців; поліпшення якості життя в дестинації.

Однак розвиток регіонального туризму має й негативні ефекти. До них відносяться: поглиблення соціального розшарування місцевого населення й активна поляризація інтересів різних його груп; збільшення випадків антигромадської поведінки, поширення таких явищ, як алкоголізм, наркоманія, проституція та хуліганство; ослаблення сімейних відносин, збільшення кількості розлучень; комерціалізація культури; втрата самобутності; зростання частки малокваліфікованої праці.

Одним із найважливіших завдань, що стоять перед органами регулювання туризму в регіонах, є мінімізація негативного впливу туризму на життя території та її населення. Для вирішення цього завдання необхідно здійснити такі заходи: інвентаризація й аналіз регіональних туристських ресурсів; аналіз існуючого туристського ринку; визначення та просування туристичного продукту; розробка стратегії розвитку туризму в регіоні; встановлення зв'язку з туристськими ринками; створення громадських інститутів, які координують і консолідують діяльність суб'єктів туристичного ринку; розробка реальної програми розвитку туризму в регіоні; розвиток матеріальної бази регіонального туризму; підготовка кадрів для туристичної галузі; розробка методів обліку показників розвитку туризму; розробка системи зацікавленості суб'єктів регіонального ринку; контроль процесу розвитку туризму в регіоні.

Висновки. В області є значний потенціал та перспективи для розвитку туризму, проте туристичні ресурси регіону використовуються неефективно. Серед мінусів та явних проблем розвитку туризму на Житомирщині можна виділити такі: низька конкурентоспроможність туристських послуг, порівняно з іншими регіонами; брак кваліфікованих спеціалістів, залучених у діяльність із надання туристичних послуг; стан доріг та покриття, розмітки, маркування, навігаційних елементів; майже відсутня реклама внутрішнього туризму, за виключенням загальноновизнаних зон туризму та рекреації; відсутність коштів для реконструкції визначних пам'яток історії та архітектурного мистецтва, а залучення інвестицій гальмується через неврегульовану нормативно-законодавчу базу країни; обмеженість даних про історико-культурні пам'ятки області, що обумовлено вузькою інтерпретацією туризму та малою інформацією про різноманіття туристичних послуг; майже відсутня інфраструктура взаємодії туроператорів, турагентів, підприємств, що надають послуги розміщення, підприємств харчування, транспортних підприємств, санаторно-курортних підприємств, підприємств, що надають екскурсійні послуги, страхових компаній. Проте, незважаючи на нагальні проблеми функціонування туристської галузі, слід зазначити, що область має дуже потужний потенціал саме для розвитку туризму, що й визначає напрями наших подальших досліджень.

Джерела та література

1. Алексеева Ю. В. Державне регулювання розвитку туристичної галузі України в контексті досвіду Франції : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : спец. 25.00.02 «Механізми державного управління» / Ю. В. Алексеева. – Одеса, 2005. – 20 с.
2. Довкілля Житомирської області : стат. зб. / за ред. Г. Пашинської. – Житомир : Голов. упр. статистики у Житомирській області, 2018. – 168 с.
3. Зікеєва С. Г. Туристична галузь України в період євроінтеграції: соціально-економічний аспект / С. Г. Зікеєва // Економіка і менеджмент культури. – 2013. – № 1. – С. 74–82.
4. Кардаш О. Л. Євроінтеграційні аспекти економічної безпеки України / О. Л. Кардаш // Вісн. Хмельн. нац. ун-ту. Серія : Економічні науки. – 2010. – № 3, Т. 2. – С. 107–109.

5. Любіцева О. О. Геопросторова організація туристичного процесу : автореф. дис. ... докт. геогр. наук : спец. 11.00.02 «Економічна та соціальна географія» / О. О. Любіцева. – К., 2003. – 29 с.
6. Статистичний щорічник Житомирської області за 2018 рік / за ред. Г. Пашинської. – Житомир : Голов. упр. статистики у Житомирській області, 2019. – 460 с.
7. Чекалюк В. В. Туризм як чинник формування державного іміджу / В. В. Чекалюк // Інформаційне суспільство. – 2014. – Вип. 19. – С. 13–16.

References

1. Aliksieieva Yu. V. Derzhavne rehuliuвання rozvytku turystychnoi haluzi Ukrainy v konteksti dosvidu Frantsii : avtoref. dys. ... kand. nauk z derzh. upr. : spets. 25.00.02 «Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia» / Yu. V. Aliksieieva. – Odesa, 2005. – 20 s.
2. Dovkillia Zhytomyrskoi oblasti : stat. zb. / za red. H. Pashynskoi. – Zhytomyr : Holov. upr. statystyky u Zhytomyrskii oblasti., 2018. – 168 s.
3. Zikeieva S. H. Turystychna haluz Ukrainy v period yevrointehratsii: sotsialno-ekonomichni aspekt / S. H. Zikeieva // Ekonomika i menedzhment kultury. – 2013. – № 1. – С. 74–82.
4. Kardash O. L. Yevrointehratsiini aspekty ekonomichnoi bezpeky Ukrainy / O. L. Kardash // Visn. Khmel'n. nats. un-tu. Seriya : Ekonomichni nauky. – 2010. – № 3, T. 2. – S. 107–109.
5. Liubitseva O. O. Neoprosorova orhanizatsiia turystychnoho protsesu : avtoref. dys. ... dokt. heohr. nauk : spets. 11.00.02 «Ekonomichna ta sotsialna heohrafiia» / O. O. Liubitseva. – K., 2003. – 29 s.
6. Statystychni shchorichnyk Zhytomyrskoi oblasti za 2018 rik / za red. H. Pashynskoi. – Zhytomyr : Holov. upr. statystyky u Zhytomyrskii oblasti., 2019. – 460 s.
2. Chekaliuk V. V. Turyzm yak chynnyk formuvannia derzhavnoho imidzhu / V. V. Chekaliuk // Informatsiine suspilstvo. – 2014. – Vyp. 19. – S. 13–16.

Тищенко Светлана. Современное состояние развития туристической отрасли Житомирщины. Исследовано и проанализировано функционирование туристической отрасли на территории Житомирщины. Подано основной анализ современного состояния развития туризма области. Рассмотрена деятельность основных субъектов туристического рынка, а именно: юридических лиц (туроператоры и турагентства) и физических лиц – предпринимателей (турагентов и субъектов, осуществляющих экскурсионную деятельность). Показано, что количество туристов, пользующихся услугами туроператоров и турагентов, по видам туризма постоянно растет. Соответственно изменилась численность средств размещения, этому есть подтверждение в росте количества лиц, проживающих в коллективных средствах размещения. Считается, что туризм в области с каждым годом набирает обороты и требует бесспорно государственной поддержки в развитии и финансовой помощи. Определено, что географическое положение и природные факторы выступают конкурентными преимуществами для области и это дает постоянный рост совокупным денежным поступлениям от туристической деятельности (туристический сбор увеличивается с каждым годом, что является весьма позитивным для экономики области). Также рядом с таким развитием возникает ряд проблем которым следует уделять большое внимание по их решению, это касается углубленного социального расслоения местного населения и активной поляризации интересов различных его групп; увеличению случаев антиобщественного поведения, распространению таких явлений, как алкоголизм, наркомания, проституция и хулиганство; ослабление семейных отношений, увеличение количества разводов; коммерциализация культуры; потеря самобытности и рост доли малоквалифицированного труда. Установлено, что одной из важнейших задач, стоящих перед органами регулирования туризма в регионе является минимизация негативного воздействия туризма на жизнь территории и ее населения. Предложены мероприятия по минимизация негативного воздействия туризма на жизнь территорий.

Ключевые слова: туристические услуги, туризм, туристическая отрасль, туроператоры, турагенты, Житомирщина.

Tyshchenko Svetlana. The Current State of the Tourist Industry Development of Zhytomyr Region. The article investigates and analyzes the functioning of the tourism industry in the territory of Zhytomyr region. The basic analysis of the current state of tourism development of the region is presented. The activity of the main subjects of the tourist market, namely: legal entities (tour operators and travel agencies) and individuals - entrepreneurs (travel agencies and entities engaged in activities excursion) are considered. It is shown that the number of tourists using the services of tour operators and travel agents, by types of tourism is constantly increasing. Accordingly, the number of accommodation facilities has changed, which is a confirmation of the increase in the number of people who lived in collective accommodation facilities. It is believed that tourism in the region is gaining momentum every year and requires unquestionably state support in development and financial assistance. It is determined that the geographical

location and natural factors are competitive advantages for the region and this gives a constant growth in the aggregate income from tourism activities (tourist tax increases every year, which is quite positive for the region's economy). Also, along with this development, there are a number of problems that should be given much attention to solve them. This applies to the deepened social stratification of the local population and the active polarization of the interests of its various groups; increasing incidences of anti-social behavior, the spread of such phenomena as alcoholism, drug addiction, prostitution and bullying; weakening family relationships, increasing divorce; commercialization of culture; loss of identity and growth in the share of low-skilled labor. It is established that one of the most important tasks facing the regulators of tourism in the region is minimizing the negative impact of tourism on the life of the territory and its population. Measures are proposed to minimize the negative impact of tourism on the life of the territories.

Key words: tourist services, tourism, tourist industry, tour operators, travel agents, Zhytomyr region.

Стаття надійшла до редколегії
16.02.2020 р.